

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
ในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

Extension for Mangosteen Production According to Good Agricultural Practices of Farmer in
Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province

วิกัณตา ช่วยบุญกุล (Wikanta Chuaynukun)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalernsak Toomhirun)² จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร 2) ศึกษากระบวนการผลิตมังคุด 3) ศึกษาการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของมังคุด 4) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 5) ศึกษาการรับรู้และความต้องการส่งเสริม และ 6) วิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา คือ 1) เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 212 ราย และ 2) เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดทั่วไป จำนวน 1,416 ราย ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรปี 2563 กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 1) เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง กำหนดโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเนะ ความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ได้จำนวน 104 ราย และ 2) เกษตรกรทั่วไป จำนวน 104 ราย เท่ากัน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง อายุเฉลี่ย 55.48 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ส่วนเกษตรกรทั่วไป อายุเฉลี่ย 50.99 ปี ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร 2) โรคและแมลงศัตรูมังคุดที่เกษตรกรทั้งสองกลุ่มพบมาก คือ เพลี้ยไฟ และเนื้อแก้วยางไหล เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง มีราคาผลผลิตมังคุด รายได้จากการขายมังคุด และปริมาณผลผลิตมังคุดของ ที่สูงกว่าเกษตรกรทั่วไป 3) เกษตรกรที่ได้รับการรับรองมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับที่สูงกว่าเกษตรกรทั่วไปทุกข้อกำหนด 4) ปัญหาของเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม คือ เรื่องผลผลิตผลิตผิวสวยปลอดศัตรูพืช และมีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลช่วยพยุงราคาและการกระจายมังคุดในช่วงมังคุดล้นตลาด 5) เกษตรกรที่ได้รับการรับรองต้องการช่องทางการส่งเสริมผ่านสื่อบุคคล โดยวิธีบรรยาย ส่วนเกษตรกรทั่วไปต้องการผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ โดยวิธีบรรยาย 6) แนวทางส่งเสริมโดยนักส่งเสริมการเกษตร โดยการอบรมให้ความรู้ ใช้คู่มือและสื่อสังคมออนไลน์ เน้นเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของมังคุด และการจัดการโรคและแมลงศัตรูมังคุด

คำสำคัญ การส่งเสริมการเกษตร การผลิตมังคุด การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช wikanta_b@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The purposes of this research were 1) to study general conditions of farmers 2) to study mangosteen production process 3) to study compliance of good agricultural practices of mangosteen 4) to study problems and needs in good agricultural practices of mangosteen production 5) to study the receiving and extension needs, and 6) analysis of mangosteen production guidelines for extension according to good agricultural practices. The population of the study are 1) mangosteen farmers certified for good agricultural practice standards 212 persons and 2) general mangosteen farmers 1,416 persons registered with the Department of Agricultural Extension in 2020. The sample groups are 1) the farmers who have been certified determined by using Taro Yamane's formula with a tolerance of 0.07 104 samples and 2) general farmers are 104 samples as well. Statistics used in this study were frequency, percentage, maximum value, minimum value, mean, standard deviation, correlation and T-test. The results of the research stated that 1) The farmers who have been certified, average age of 55.48 years, were members of the large-plot agriculture. General farmers, average age of 50.99 years is not a member of the farmer's group. 2) The diseases and pests of mangosteen that are most frequently encountered by both groups of farmers are thrips and Translucent Flesh Disorder and Internal Gummy. certified farmers with the price of mangosteen Income from selling mangosteen and the quantity of mangosteen yield of higher than general farmers 3) Certified farmers have good agricultural practices at a level higher than that of general farmers in all requirements. 4) One of the Farmers' constraints is about producing attractive-skin products and free from pests. and there was a suggestion for the government to help support the price and distribution of mangosteen during the oversupply of mangosteen. 5) The farmers who have been certified need channels for extension through personal media and by description method. General farmers need through online media channels and by description method. 6) Extension for Agricultural Extensionist. By training to educate Use manuals and social media and management of diseases and pests of mangosteen.

Keywords: Agricultural extension, Mangosteen production, Good agricultural practice

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

มังคุดเป็นผลไม้ที่มีศักยภาพสูงในการส่งออกของประเทศไทยทั้งในปัจจุบันและในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะมีความสำคัญมากขึ้น โดยไทยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่อันดับ 80 ของตลาดโลก ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม ฮองกง ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา กัมพูชา และเกาหลีใต้ เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทย มีพื้นที่เก็บเกี่ยวมังคุด 430,074 ไร่ มีปริมาณผลผลิต 339,283 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

แหล่งปลูกมังคุด 5 อันดับแรกของไทย ได้แก่ จันทบุรี นครศรีธรรมราช ชุมพร ตราด และระยอง แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาการขาดทุนในขณะที่ดินทุนการผลิตสูงขึ้นทำให้ขาดทุนได้ไม่คุ้มทุนเกือบทุกปี ปี 2563 ภาคใต้ มีเนื้อที่มังคุดให้ผล 230,826 ไร่ ผลผลิตรวม 125,038 ตัน โดยจังหวัดนครศรีธรรมราชมีเนื้อที่มังคุดให้ผลมากที่สุด 88,927 ไร่ ผลผลิตรวม 49,868 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

อำเภอพรหมคีรี ได้รวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลระบบทะเบียนการเกษตรกลางปี 2563 มีพื้นที่ปลูกมังคุด 14,840 ไร่ พื้นที่ให้ผลผลิต 14,728 ไร่ มีเกษตรกรผู้ปลูกมังคุด 1,628 ครัวเรือน ปริมาณผลผลิต 11,782 ตัน (สำนักงานเกษตรอำเภอพรหมคีรี 2563) ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของอำเภอพรหมคีรี แต่ทุกปีจะมีปัญหาผลผลิตมังคุดตกต่ำ ไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาด ผลผลิตมีขนาดเล็ก ผิวลาย มีปัญหาเนื้อแกว้งยางไหล ในพื้นที่อำเภอพรหมคีรีมีผู้ประกอบการค้าผลไม้ (เล้ง) มาตั้งจุดรับซื้อเป็นจำนวนมาก และต้องการมังคุดคุณภาพที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้นทุกปีเพื่อส่งออกไปยังประเทศคู่ค้า เช่น จีน ญี่ปุ่น อเมริกา ออสเตรเลีย (กรมวิชาการเกษตร, 2558) ซึ่งเกษตรกรในอำเภอพรหมคีรีจะมีทั้งที่ผลิตมังคุดคุณภาพและที่ปล่อยตามธรรมชาติ ทำให้คุณภาพและราคาผลผลิตแตกต่างกัน

จากเหตุผลข้างต้นนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อคุณภาพและราคาผลผลิตมังคุด หากยังมีการดำเนินการหรือสถานการณ์เช่นนี้ต่อไป จะก่อให้เกิดปัญหาราคามังคุดตกต่ำเหมือนทุกๆ ปี ดังนั้นการวิจัยการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ในเรื่องของข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร การผลิตมังคุดของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลเป็นการเปรียบเทียบของเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเกษตรกรทั่วไป เพื่อได้ใช้ในการอ้างอิงให้เกษตรกรหันมาผลิตมังคุดคุณภาพตามมาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ จำนวน 6 ข้อ ดังนี้

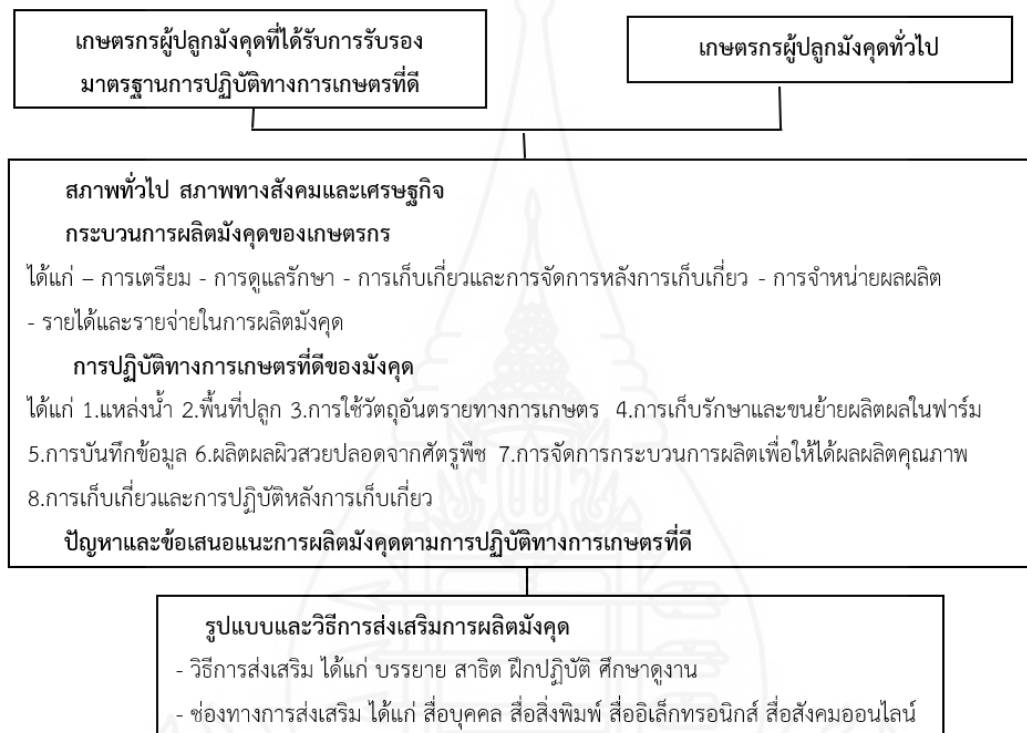
- 1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกร
- 2 เพื่อศึกษากระบวนการผลิตมังคุดของเกษตรกร
- 3 เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของมังคุด
- 4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 5 เพื่อศึกษาการรับรู้และความต้องการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 6 เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11 The 11th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอรพรมศรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมา กำหนดประเด็นในการศึกษาได้ตามภาพดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ 1) เกษตรผู้ปลูกมังคุดที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 212 ราย และ 2) เกษตรผู้ปลูกมังคุดทั่วไป จำนวน 1,416 ราย ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรปี 2563 กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม 1) เกษตรผู้ปลูกมังคุดที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี กำหนดโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้จำนวน 104 ราย และ 2) เกษตรผู้ปลูกมังคุดทั่วไป จำนวน 104 ราย เท่ากัน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไป สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ตอนที่ 2 กระบวนการผลิตมังคุดของเกษตรกร ตอนที่ 3 การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของมังคุด ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตอนที่ 5 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการทดสอบค่าที

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11 The 11th STOU National Research Conference

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. สภาพทั่วไป สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

สภาพทั่วไปและสังคมของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า **เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง** ร้อยละ 54.8 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 55.48 ปี มีประสบการณ์การปลูกมังคุดเฉลี่ย 23.99 ปี และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ส่วน**เกษตรกรทั่วไป** ร้อยละ 51.92 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 50.99 ปี มีประสบการณ์การปลูกมังคุดเฉลี่ย 19.10 ปี และส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร และทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า **เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง** มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.11 ส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงาน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 10.64 ไร่ แบ่งพื้นที่ปลูกมังคุดเฉลี่ย 6.67 ไร่ ส่วน**เกษตรกรทั่วไป** มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.31 ส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงาน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 6.30 ไร่ แบ่งพื้นที่ปลูกมังคุดเฉลี่ย 4.41 ไร่ ทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักทำการเกษตร ไม่มีอาชีพรอง

2. กระบวนการผลิตมังคุดของเกษตรกร

การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตมังคุดของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเกษตรกรทั่วไป ได้ผลการศึกษา ดังนี้

2.1 การเตรียม ผลการวิจัยพบว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีการเตรียมต้นพันธุ์จากการเพาะเมล็ดพันธุ์ด้วยตนเอง ปลูกมังคุดบนพื้นที่ราบ สภาพดินร่วนและนิยมปลูกแบบสวนผสม โดยมีสิ่งที่แตกต่างกันคือระยะในการปลูกมังคุด **เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง** ส่วนใหญ่จะกำหนดระยะปลูกมังคุด 8x8 เมตร ส่วน**เกษตรกรทั่วไป** เป็นสวนดั้งเดิมไม่กำหนดระยะการปลูก

2.2 การดูแลรักษา ผลการวิจัยพบว่า **เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง** ส่วนใหญ่มีการให้น้ำโดยใช้ระบบให้น้ำแบบสปริงเกอร์ มีการให้ปุ๋ยโดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 9.37 ก.ก./ต้น ใส่ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 2.17 ก.ก./ต้น แมลงศัตรูพืชที่พบของมังคุดมากที่สุดคือ เพลี้ยไฟ และใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูมังคุด ส่วน**เกษตรกรทั่วไป** ส่วนใหญ่ มีการให้น้ำโดยใช้ระบบให้น้ำสายยาง มีการให้ปุ๋ยโดย ส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 5.36 ก.ก./ต้น ใส่ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 2.46 ก.ก./ต้น แมลงศัตรูพืชที่พบของมังคุดมากที่สุดคือ เพลี้ยไฟ ส่วนใหญ่ไม่ใช้วิธีใดเลยในการป้องกันกำจัดศัตรูมังคุด ทั้ง 2 กลุ่มมีโรคระบาดที่พบของมังคุดมากที่สุดคือ เนื้อแก้วยางไหล ไม่ใช้วิธีใดเลยในการป้องกันกำจัดศัตรูมังคุด

2.3 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรทั้งสองกลุ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตในระยะผลมีสายเลื้อด อุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยวใช้ไม้จำปาซอย เก็บเกี่ยวในช่วงกรกฎาคม – สิงหาคม

2.4 การจำหน่ายผลผลิต ผลการวิจัยพบว่า **เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง** เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายให้กับพ่อค้าแม่ค้าในท้องถิ่น โดยผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาขาย ส่วนใหญ่ มีวิธีการเพิ่มอำนาจต่อรองราคา โดยการรวมกลุ่มเกษตรกรและพัฒนาคุณภาพผลผลิต ส่วน**เกษตรกรทั่วไป** ส่วนใหญ่จำหน่ายให้กับพ่อค้าแม่ค้าในท้องถิ่น โดยผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาขาย โดยส่วนใหญ่ไม่มีวิธีการเพิ่มอำนาจต่อรองราคา

2.5 รายได้และรายจ่ายในการผลิตมังคุด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 รายได้จากการขายผลผลิต

รายได้จากการขายผลผลิต	ได้รับ GAP (n=104)	ทั่วไป(n=104)	ค่าเปรียบเทียบ	
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	t	p Value
ราคาผลผลิตมังคุด (บาท/ก.ก.)	27.98	24.88	3.363	0.001*
รายได้จากการขายมังคุด (บาท/ไร่)	21,330.77	16,581.73	3.318	0.001*
ปริมาณผลผลิตมังคุด (ก.ก./ไร่/ปี)	750.00	646.83	3.767	0.000*

หมายเหตุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 1 แสดงรายได้จากการขายผลผลิต ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง มีราคาผลผลิตมังคุด รายได้จากการขายมังคุด และปริมาณผลผลิตมังคุดของ ที่สูงกว่าเกษตรกรทั่วไป เมื่อทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่า และมีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ทั้งด้านราคาขายผลผลิตมังคุด รายได้จากการขายมังคุดและ ปริมาณผลผลิตมังคุด

ตารางที่ 2 ต้นทุนการผลิตมังคุดต่อไร่

ต้นทุนการผลิตมังคุดต่อไร่	ได้รับ GAP (n ₁)	ทั่วไป (n ₂)	ค่าเปรียบเทียบ	
	$\bar{X}$	$\bar{X}$	t	p Value
ค่าปุ๋ย (n ₁ =101 ,n ₂ = 85)	1,730.55	1,571.24	.923	.357
ค่าน้ำ (n ₁ =68 ,n ₂ =44)	164.49	383.82	-3.730	.000*
ค่ายากำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช (n ₁ =58,n ₂ =39)	776.29	930.10	-.981	.329
ค่ายากำจัดวัชพืช (n ₁ =21,n ₂ =22)	657.86	378.64	2.798	.008*
ค่าขนส่งผลผลิต (n ₁ =19,n ₂ =16)	443.16	321.25	1.251	.220
ค่าน้ำมัน/ไฟฟ้า (n ₁ =48,n ₂ =49)	289.54	391.98	-1.117	.267
ค่าจ้างแรงงานในการใส่ปุ๋ย (n ₁ =14,n ₂ =17)	620.71	411.76	.959	.345
ค่าจ้างแรงงานในการตัดแต่งกิ่ง (n ₁ =22,n ₂ =11)	1,068.41	918.18	.282	.779
ค่าจ้างแรงงานในการฉีดยากำจัดศัตรูพืช/ฮอร์โมน (n ₁ =33,n ₂ =17)	831.82	598.24	1.239	.221
ค่าจ้างแรงงานในการฉีดยากำจัดวัชพืช/ตัดหญ้า (n ₁ =37,n ₂ =33)	897.76	957.58	-.227	.821
ค่าจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต (n ₁ =32,n ₂ =33)	5,843.13	6,996.97	-.539	.592
รวมต้นทุนเฉลี่ย	5,415.55	5,920.51	-.441	.660

หมายเหตุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

จากตารางที่ 2 แสดงต้นทุนการผลิตมังคุดต่อไร่ ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนเฉลี่ยของเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง ($\bar{X} = 5,415.55$) ต่ำกว่าเกษตรกรทั่วไป ($\bar{X} = 5,920.51$) เมื่อทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test ต้นทุนเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ส่วนต้นทุนของค่าน้ำและค่ายากำจัดวัชพืช มีความแตกต่างกัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

3. การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของมังคุดของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเกษตรกรทั่วไป ได้ผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 3 การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ได้รับ GAP (n=104)		ทั่วไป (n=104)		ค่าเปรียบเทียบ	
	$\bar{X}$	แปลผล	$\bar{X}$	แปลผล	t	p Value
1. แหล่งน้ำ	4.36	มากที่สุด	3.53	มาก	4.685	0.000**
2. พื้นที่ปลูก	4.51	มากที่สุด	3.60	มาก	5.344	0.000**
3. การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร	4.05	มาก	3.29	ปานกลาง	5.275	0.000**
4. การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลในฟาร์ม	4.58	มากที่สุด	3.78	มาก	7.395	0.000**
5. การบันทึกข้อมูล	2.89	ปานกลาง	2.56	น้อย	1.914	0.057
6. ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช	3.78	มาก	3.27	ปานกลาง	4.082	0.000**
7. การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ	4.14	มาก	2.96	ปานกลาง	9.315	0.000**
8. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4.56	มากที่สุด	3.69	มาก	9.338	0.000**
การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเฉลี่ย	4.11	มาก	3.34	ปานกลาง	9.157	0.000**

หมายเหตุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 แสดงการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม เกษตรกรที่ได้รับการรับรองมีการปฏิบัติในระดับที่สูงกว่าเกษตรกรทั่วไปดังนี้ เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง ปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และเกษตรกรทั่วไป ปฏิบัติในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติ ข้อกำหนดในเรื่องของแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลในฟาร์ม ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวก็มีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 เช่นเดียวกัน ส่วนเรื่องการบันทึกข้อมูล ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

4. ปัญหาการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตารางที่ 4 ปัญหาการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ปัญหาการผลิตมังคุดตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ได้รับGAP (n=104)		ทั่วไป (n=104)		ค่าเปรียบเทียบ	
	$\bar{X}$	แปลผล	$\bar{X}$	แปลผล	t	p Value
1.แหล่งน้ำ	1.26	น้อยที่สุด	1.45	น้อยที่สุด	-1.430	.154
2.พื้นที่ปลูก	1.24	น้อยที่สุด	1.37	น้อยที่สุด	-1.081	.281
3.การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	1.95	น้อย	1.96	น้อย	-.098	.922
4.การเก็บรักษาและขนย้ายผลผลิตในฟาร์ม	1.81	น้อย	1.86	น้อย	-14.261	.707
5.การบันทึกข้อมูล	1.81	น้อย	3.44	มาก	-15.369	.000**
6.ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช	2.87	ปานกลาง	3.64	มาก	-7.422	.000**
7.การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ	1.84	น้อย	3.33	ปานกลาง	-11.657	.000**
8.การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	2.63	ปานกลาง	2.71	ปานกลาง	-.647	.518
ปัญหาการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเฉลี่ย	1.92	น้อย	2.47	น้อย	-7.207	.000**

หมายเหตุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4 แสดงปัญหาการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม เกษตรกรที่ได้รับ การรับรองและเกษตรกรทั่วไป มีปัญหาในระดับน้อย แต่เมื่อทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ปัญหาที่ทั้งสองกลุ่มพบสูงสุด คือ เรื่องผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช ปัญหาของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองและเกษตรกรทั่วไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในประเด็นการบันทึกข้อมูล ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช และการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

5. การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตารางที่ 5 การได้รับความรู้และความต้องการความรู้ของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเกษตรกรทั่วไป

ประเด็นความรู้	กลุ่ม	การได้รับความรู้		ค่าเปรียบเทียบ		ความต้องการความรู้		ค่าเปรียบเทียบ	
		$\bar{X}$	แปลผล	t	p Value	$\bar{X}$	แปลผล	t	p Value
1. การปลูกและดูแลรักษามังคุด	GAP	3.38	ปานกลาง	4.478	0.000**	4.10	มาก	2.548	0.012*
	ทั่วไป	2.94	ปานกลาง			3.72	มาก		
2. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของมังคุด									
2.1. แหล่งน้ำ	GAP	3.50	มาก	6.616	0.000*	3.28	ปานกลาง	-1.301	0.195
	ทั่วไป	2.83	ปานกลาง			3.51	มาก		
2.2. พื้นที่ปลูก	GAP	3.56	มาก	6.976	0.000*	3.34	ปานกลาง	-1.298	0.196
	ทั่วไป	2.81	ปานกลาง			3.57	มาก		
2.3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	GAP	3.27	ปานกลาง	5.470	0.000*	3.73	มาก	0.997	0.320
	ทั่วไป	2.62	ปานกลาง			3.57	มาก		
2.4. การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลในฟาร์ม	GAP	3.85	มาก	9.289	0.000*	3.25	ปานกลาง	-2.063	0.040*
	ทั่วไป	2.79	ปานกลาง			3.63	มาก		
2.5. การบันทึกข้อมูล	GAP	3.40	ปานกลาง	8.052	0.000*	3.26	ปานกลาง	-2.074	0.039*
	ทั่วไป	2.38	น้อย			3.63	มาก		
2.6. ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช	GAP	3.66	มาก	7.960	0.000*	4.40	มากที่สุด	1.555	0.122
	ทั่วไป	2.72	ปานกลาง			3.81	มาก		
2.7. การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ	GAP	3.79	มาก	8.287	0.000*	4.02	มาก	1.513	0.132
	ทั่วไป	2.74	ปานกลาง			3.79	มาก		
2.8. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	GAP	3.99	มาก	9.069	0.000*	3.27	ปานกลาง	-2.295	0.023*
	ทั่วไป	2.92	ปานกลาง			3.71	มาก		

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 5 แสดงการได้รับความรู้และความต้องการความรู้ของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเกษตรกรทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า การได้รับความรู้ของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองสูงกว่าเกษตรกรทั่วไป เมื่อทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่า มีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ทุกประเด็น ความรู้ที่ต้องการได้รับของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองและเกษตรกรทั่วไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

0.05 ในประเด็น การปลูกและดูแลรักษามังคุด การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลในฟาร์ม การบันทึกข้อมูล และการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บ ซึ่งความรู้ที่ทั้งสองกลุ่มต้องการได้รับสูงสุด คือ ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช

ตารางที่ 6 ความต้องการช่องทางและวิธีการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเกษตรกรทั่วไป

ประเด็นความรู้	ความต้องการช่องทางในการส่งเสริม		ความต้องการวิธีการส่งเสริม	
	เกษตรกรที่ได้รับ GAP (n=104)	เกษตรกรทั่วไป (n=104)	เกษตรกรที่ได้รับ GAP (n=104)	เกษตรกรทั่วไป (n=104)
1. การปลูกและดูแลรักษามังคุด	สื่อบุคคล ร้อยละ 80.0	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 52.9	สาธิต ร้อยละ 66.7	บรรยาย ร้อยละ 57.7
2. การผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี				
2.1. แหล่งน้ำ	สื่อบุคคล ร้อยละ 77.1	สื่อบุคคล ร้อยละ 46.2	บรรยาย ร้อยละ 65.7	บรรยาย ร้อยละ 39.4
2.2. พื้นที่ปลูก	สื่อบุคคล ร้อยละ 79.0	สื่อบุคคล ร้อยละ 44.2	บรรยาย ร้อยละ 63.8	บรรยาย ร้อยละ 44.2
2.3. การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร	สื่อบุคคล ร้อยละ 75.2	สื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 48.1	บรรยาย ร้อยละ 63.8	บรรยาย ร้อยละ 41.3
2.4. การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลในฟาร์ม	สื่อบุคคล ร้อยละ 73.3	สื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 48.1	บรรยาย ร้อยละ 66.7	บรรยาย ร้อยละ 40.4
2.5. การบันทึกข้อมูล	สื่อบุคคล ร้อยละ 75.2	สื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 49.0	บรรยาย ร้อยละ 63.8	ฝึกปฏิบัติ ร้อยละ 41.3
2.6. ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช	สื่อบุคคล ร้อยละ 77.1	สื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 46.2	บรรยาย ร้อยละ 60.0	บรรยาย ร้อยละ 43.3
2.5. การบันทึกข้อมูล	สื่อบุคคล ร้อยละ 75.2	สื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 49.0	บรรยาย ร้อยละ 63.8	ฝึกปฏิบัติ ร้อยละ 41.3
2.6. ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช	สื่อบุคคล ร้อยละ 77.1	สื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 46.2	บรรยาย ร้อยละ 60.0	บรรยาย ร้อยละ 43.3
2.7. การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ	สื่อบุคคล ร้อยละ 75.2	สื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 48.1	บรรยาย ร้อยละ 61.9	ฝึกปฏิบัติ ร้อยละ 48.1
2.8. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	สื่อบุคคล ร้อยละ 76.2	สื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 46.2	บรรยาย ร้อยละ 59.0	บรรยาย ร้อยละ 43.3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

จากตารางที่ 6 แสดงความต้องการช่องทางและวิธีการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการช่องทางในการส่งเสริมเกษตรกรที่ได้รับการรับรองต้องการความรู้ผ่านสื่อบุคคลในทุกประเด็น ส่วนเกษตรกรทั่วไปส่วนใหญ่ต้องการความรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในประเด็นพื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลในฟาร์ม การบันทึกข้อมูล ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ส่วนประเด็นการปลูกและดูแลรักษามังคุดต้องการความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเด็นแหล่งน้ำและพื้นที่ปลูกต้องการความรู้ผ่านสื่อบุคคล ความต้องการวิธีการส่งเสริม เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง ต้องการการส่งเสริมวิธีสาธิต ในประเด็นการปลูกและดูแลรักษามังคุด และในการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้ง 8 ประเด็น ต้องการวิธีบรรยาย ส่วนเกษตรกรทั่วไป ต้องการวิธีการส่งเสริมแบบบรรยายในเรื่องการปลูกและดูแลรักษามังคุด แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลในฟาร์ม ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืชและการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และต้องการวิธีฝึกปฏิบัติในเรื่องการบันทึกข้อมูลและการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพการผลิตกับระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ปัจจัยด้าน สภาพการผลิต	การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)							
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈
ปริมาณผลผลิต	.152*	.192**	.168*	.204**	.149*	.246**	.302**	.194**
ราคาผลผลิต	.160*	.144*	.287**	.135	.315**	.265**	.217**	.210**
รายได้การขายมังคุดต่อไร่	.097	.150*	.175*	.174*	.262**	.198**	.286**	.186**
ต้นทุนเฉลี่ย	-.270**	-.335**	.206**	-.108	.035	.123	0.092	.028

*: มีความสัมพันธ์ทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 **: มีความสัมพันธ์ทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01

* X₁: แหล่งน้ำ X₂: พื้นที่ปลูก X₃: การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร X₄: การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลในฟาร์ม X₅: การบันทึกข้อมูล X₆: ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช X₇: การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ X₈: การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

จากตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพการผลิตกับระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า แหล่งน้ำ(X₁) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประเด็นปริมาณผลผลิต และราคาผลผลิต และแหล่งน้ำ (X₁) มีความสัมพันธ์ทางลบกับประเด็นต้นทุนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พื้นที่ปลูก(X₂) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประเด็นปริมาณผลผลิต ราคาผลผลิต และรายได้การขายมังคุดต่อไร่ และพื้นที่ปลูก(X₂)มีความสัมพันธ์ทางลบกับประเด็นต้นทุนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร (X₃) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประเด็นปริมาณผลผลิต ราคาผลผลิต รายได้การขายมังคุดต่อไร่ และต้นทุนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลในฟาร์ม (X₄) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประเด็นปริมาณผลผลิต และรายได้การขายมังคุดต่อไร่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การบันทึกข้อมูล (X₅) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประเด็นปริมาณผลผลิต ราคาผลผลิต และรายได้การขายมังคุดต่อไร่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลิตผลผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช (X₆)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประเด็นปริมาณผลผลิต ราคาผลผลิต และรายได้การขายมังคุดต่อไร่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ (X_7) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประเด็นปริมาณผลผลิต ราคาผลผลิต และรายได้การขายมังคุดต่อไร่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (X_8) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประเด็นปริมาณผลผลิต ราคาผลผลิต และรายได้การขายมังคุดต่อไร่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรกับปัจจัยด้านสภาพการผลิตภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในอำเภอรพดบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราชนำไปอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของเกษตรกร

สภาพทั่วไปและทางสังคมของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ในขณะที่เกษตรกรทั่วไปไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรุณชัย ตรีไวย (2562,79) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพ ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา สามารถอ่านออกเขียนได้ มีความรู้พื้นฐาน เจ้าหน้าที่ควรหมั่นพบปะเยี่ยมเยียนทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม และควรส่งเสริมให้เกษตรกรทั่วไปมีการรวมกลุ่ม เพื่อวางแผนการผลิต และการปฏิบัติไปตามมาตรฐานเดียวกัน สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั่วไป มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.31 คน ส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงาน มีพื้นที่ปลูกมังคุดเฉลี่ย 4.41 ไร่ ส่วนเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.11 ส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงาน แบ่งพื้นที่ปลูกมังคุดเฉลี่ย 6.67 ไร่ สอดคล้องกับ สุภารัตน์ ชูชัย (2562,58-59) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.30 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่จ้างแรงงานในการปลูกมังคุด พื้นที่ในการปลูกมังคุดเฉลี่ย 5.13 ไร่ แสดงให้เห็นว่าในการผลิตมังคุดใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลักไม่มีการจ้างแรงงาน ซึ่งรวมถึงแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่งผลให้ในช่วงฤดูกาลผลิตเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่ทันทำให้มังคุดค้างขายได้ในราคาต่ำ เนื่องจากแรงงานในครัวเรือนไม่เพียงพอ

2. กระบวนการผลิตมังคุดของเกษตรกร

เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง มีการให้น้ำโดยใช้ระบบให้น้ำแบบสปริงเกอร์ แผลงศัตรูมังคุดที่พบมากที่สุด มากที่สุดคือ เพลี้ยไฟ และใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูมังคุด ส่วนเกษตรกรทั่วไป มีการให้น้ำโดยใช้ระบบให้น้ำสายยาง แผลงศัตรูมังคุดที่พบมากที่สุดคือ เพลี้ยไฟ ส่วนใหญ่ไม่ใช้วิธีใดเลยในการป้องกันกำจัดศัตรูมังคุด ทั้ง 2 กลุ่มมีโรคระบาดที่พบในมังคุดมากที่สุดคือ เนื้อแกวยางไหล ไม่ใช้วิธีใดเลยในการป้องกันกำจัดศัตรูมังคุด เกษตรกรทั้งสองกลุ่มจำหน่ายให้กับพ่อค้าแม่ค้าในท้องถิ่น ผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาขาย โดยเกษตรกรทั่วไปส่วนใหญ่ไม่มีวิธีการเพิ่มอำนาจต่อรองราคา ส่วนเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง ส่วนใหญ่มีวิธีการเพิ่มอำนาจต่อรองราคา โดยการรวมกลุ่มเกษตรกรและพัฒนาคุณภาพผลผลิต สอดคล้องกับวัชรภา สามประดิษฐ์ (2562,71) ศึกษาการพัฒนาการผลิตมังคุดคุณภาพตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11 The 11th STOU National Research Conference

อำเภอสามโก้ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรจำหน่ายโดยขายส่งพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 83.9 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรไม่ได้จัดการกับโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างถูกต้อง ส่งผลให้มังคุดไม่มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ต้นทุนค่าปุ๋ยและค่าจ้างแรงงานในการฉีดยากำจัดศัตรูพืช/ฮอร์โมน ของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสูงกว่าเกษตรกรทั่วไปและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมีการเข้าสำรวจแปลงและจัดการกับโรคแมลงศัตรูพืชได้ดีกว่าทำให้มีผลผลิตที่ได้คุณภาพ ส่วนค่าจ้างแรงงานในการตัดแต่งกิ่งของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสูงกว่าเกษตรกร ซึ่งการตัดแต่งกิ่งทำให้ต้นมังคุดโปร่ง แสงแดดส่องถึงโอกาสเป็นโรคจากเชื้อราและความชื้นน้อยลง ดูแลรักษาและเก็บเกี่ยวง่ายขึ้น ส่งผลให้มังคุดผิวสวยได้คุณภาพ

3. การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของมังคุด ของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่องของ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและขนย้ายผลผลิตในฟาร์ม ผลผลิตผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวซึ่งเกษตรกรที่ได้รับการรับรองจะมีการปฏิบัติในระดับที่สูงกว่าเกษตรกรทั่วไป ส่วนเรื่องของการบันทึกข้อมูลเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง เกษตรกรทั่วไปปฏิบัติในระดับน้อย เมื่อทดสอบค่า t ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ สอดคล้องกับสุภารัตน์ ชูชัย (2562,76) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในอำเภอนาหว้า จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สาเหตุที่เกษตรกรไม่มีการบันทึกข้อมูลในการผลิตมังคุด ที่เกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตราย การสำรวจศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด บันทึกแหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต การบันทึกการจัดการให้ได้คุณภาพ คือ เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญในการบันทึกข้อมูล การบันทึกข้อมูลมีความยุ่งยาก และเกษตรกรไม่มีเวลาในการบันทึกข้อมูล จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มไม่ให้ความสำคัญในการบันทึกข้อมูล ซึ่งการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ ดังนั้นต้องมีการแนะนำให้คำปรึกษาในเรื่องการทำการบันทึกกิจกรรมในแปลง ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับชีวิตประจำวันของเกษตรกรเพื่อง่ายต่อการปรับไปใช้

4. ปัญหาการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ปัญหาของเกษตรกรทั้งสองกลุ่ม คือ เรื่องผลผลิตผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช สอดคล้องกับ วัลลภา สามประดิษฐ์ (2562,84) ศึกษาการพัฒนาการผลิตมังคุดคุณภาพตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรใน อำเภอสามโก้ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประเด็นปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ในระดับมาก มี 3 ประเด็น คือ การดูแลการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช การดูแลระยะการออกดอก และการดูแลรักษาต้นมังคุดหลังการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ในการจัดการกับโรคและศัตรูพืช ซึ่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรควรให้ความรู้เพิ่มเติมในการจัดการอย่างถูกต้อง

5. การได้รับและความต้องการรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีต้องการความรู้ในเรื่องผลผลิตผิวสวยปลอดจากศัตรูพืชในระดับมากที่สุด เกษตรกรที่ได้รับการรับรองต้องการช่องทางการส่งเสริมผ่านสื่อบุคคล และวิธีการส่งเสริมโดยวิธีบรรยาย ส่วนเกษตรกรทั่วไปต้องการผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ และวิธีบรรยาย สอดคล้องกับ กนกพร ทองรอด (2563,558) ความต้องการรับบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในอำเภอลำสนธิ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ความต้องการรับบริการส่งเสริมการเกษตร ด้านความต้องการช่องทางการส่งเสริมการเกษตร ต้องการมากที่สุด คือ สื่อบุคคล จากผลการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11 The 11th STOU National Research Conference

แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรยังต้องการสื่อบุคคลในการส่งเสริมซึ่งเป็นการสื่อสารแบบสองทางที่ผู้พูดกับผู้ฟังสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรมีการส่งเสริมในรูปแบบรายบุคคลและรายกลุ่ม ควบคู่กันไปอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

- 1) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ร่วมกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรต้องสร้างแรงจูงใจผลักดันให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการผลิตมังคุดคุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่าเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีรายได้จากการขายผลผลิตที่สูงกว่าเกษตรกรทั่วไป
- 2) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่ไม่บันทึกข้อมูลการทำการเกษตร ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกษตรกรที่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีตรวจสอบย้อนกลับต่อไปหากมีการตรวจสอบ และทำให้ทราบถึงต้นทุนการผลิตที่แน่นอน เพื่อจะลดต้นทุนการผลิตในส่วนที่ไม่จำเป็นต่อไป
- 3) จากปัญหาของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ยังขาดองค์ความรู้ในการจัดการกับโรคและแมลงศัตรูมังคุด ดังนั้นสำนักงานเกษตรอำเภอพรหมคีรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ในเรื่องการดูแลรักษามังคุด ผลิตมังคุดให้มีคุณภาพปลอดจากศัตรูพืชให้หลากหลายช่องทาง เช่น วิทยุชุมชนออนไลน์ Facebook Line การอบรมบรรยาย การสาธิต เป็นต้น
- 4) ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม หรือสร้างเครือข่ายจากกลุ่มเดิมและสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเพื่อเป็นประโยชน์ให้สมาชิกกลุ่มมีการวางแผนการผลิตที่ถูกต้อง และจัดการผลผลิตให้มีคุณภาพมาตรฐานเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. (2558). สถานการณ์ผลิตมังคุดและการส่งออก ,กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการเกษตร.
- กนกพร ทองรอด (2563) ความต้องการรับบริการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วัลลภา สามประดิษฐ์ (2562) ศึกษาการพัฒนาการผลิตมังคุดคุณภาพตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2563). แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี พ.ศ. 2563.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. มังคุด: เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ปี 2563.
- สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2564 จาก [https://www.oae.go.th/view/1/ตารางแสดงรายละเอียด มังคุด/TH-TH](https://www.oae.go.th/view/1/ตารางแสดงรายละเอียด%20มังคุด/TH-TH).
- สุภารัตน์ ชูชัย (2562) แนวทางการส่งเสริมการผลิตมังคุดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อรุณชัย ตรีไวย (2562) ศึกษาการส่งเสริมการผลิตมังคุดคุณภาพ ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.